

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Aan:
- Zie verzendlijst

Telefoon [REDACTED] - [REDACTED]
Telefax [REDACTED] - [REDACTED]

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer DIS/93/153/1948	Datum 09 juni 1993
-----------------	-------------------	--------------------------------------	------------------------------

Onderwerp:
CVIN-bijdrage

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 17 juni 1993. De bijdrage bestaat uit een verslag van twee, door een MID-vertegenwoordiger bijgewoonde, bijeenkomsten in NAVO-kader met hoge defensie-functionarissen uit de Midden- en Oosteuropese landen. Tijdens deze vergaderingen, die een onderdeel zijn van de groeiende samenwerking tussen de NAVO en de genoemde landen, stond de relatie tussen de defensieplanning en de begrotingsproblematiek centraal.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]
[REDACTED]
Kolónel KLu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/93/153/1948

d.d. 09 juni 1993

Aan:

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	3
BuZa/AMAD t.a.v. Drs [REDACTED]	4
Plv. Hoofd MID/KM	5
Plv. Hoofd MID/KL	6
Plv. Hoofd MID/KLu	7

Intern:

MID-Archief	8 ✓
MA-D/Administratie en tevens roulatie exemplaar voor: HMID HSI HMA HPEA Bureau MA Bureau PEA	9

- Onderwerp : 1. Bespreking NAVO-experts en Russische functionarissen over defensiebegroting Rusland (12 mei 1993)

2. [REDACTED]

SAMENVATTING

[REDACTED], vond een bijeenkomst met hoge Russische (militaire) functionarissen plaats met als hoofdthema de omvang van het Russische defensiebudget. Van Russische zijde werden enige, opmerkelijk te noemen, nieuwe cijfers over de omvang van de defensie-uitgaven bekend gesteld. Volgens de nieuwste Russische cijfers is er dit jaar geen sprake van een verdere, sterke verlaging van de totale defensie-uitgaven. In 1992 had nog een reductie plaatsgevonden met bijna 20% vergeleken met het Russische aandeel van de militaire uitgaven van de toenmalige Sovjet Unie in 1991. Ten opzichte van het totale Sovjet defensiebudget van dat jaar bedroeg de daling in 1992 zelfs bijna 40%.

De aanschaffingsuitgaven gaan dit jaar volgens de jongste cijfers met ruim 31% omhoog. In 1992 was, zo kon uit de Russische opgave worden afgeleid, nog sprake geweest van meer dan een halvering van deze uitgaven.

Naar de mening van de Russische functionarissen waren de defensiebezuinigingen de afgelopen jaren te fors uitgevallen. Volgens hen was het vrijwel onmogelijk om de defensie-uitgaven aanzienlijk terug te brengen en tegelijkertijd de krijgsmacht zowel te reduceren als te herstructureren, maar werd dit van politieke zijde wel geëist.

Onduidelijk bleef overigens op welke posten dit jaar wordt bezuinigd om de gemelde verhoging van de aanschaffingsuitgaven te financieren nu het defensiebudget als geheel vrijwel gelijk blijft. Zo blijven de reducties van de exploitatie- en onderzoeks/ontwikkelingsuitgaven (R & D) in 1993 volgens deze jongste cijfers beperkt tot 7,5% resp. 3%. Van Russische zijde werd verder nog eens gewezen op de zeer hoge kosten verbonden aan de terugtrekking van Russische troepen uit het buitenland en op het (daarmee samenhangende) huisvestingsprobleem. Maar liefst 240.000 militairen en hun families hadden, zo werd van Russische zijde aangegeven, geen woning tot hun beschikking maar leefden in onder meer tenten en treinwagons.

Tijdens de daarop volgende bijeenkomst [REDACTED]

[REDACTED] kwamen in de verschillende bijdragen van zowel NAVO-zijde als Midden- en Oosteuropese (M+OE) landen de grote problemen aan de orde, waarmee de defensieplanning in een tijd van economische crisis, defensiereducties en herstructureringen wordt geconfronteerd. Hoewel door verschillende M+OE-landen (m.n. Polen, Hongarije en Rusland) het grote politieke belang van openheid over en "transparantie" in de defensiebegrotingen werd benadrukt, bleek hantering van het bestaande NAVO-classificatiesysteem daar nog op grote praktische problemen te stuiten. Op het gebied van defensieplanning en budgettering ontbrak het in een aantal partner-landen nog aan de noodzakelijke kennis en ervaring. In dat kader werden de NAVO-landen opnieuw om praktische steun verzocht (bijvoorbeeld door het verzorgen van opleidingen van financiële specialisten).

VERSLAG

1. Bespreking Defensiebegroting Rusland

Op Russisch verzoek vond, [REDACTED]

[REDACTED], een afzonderlijke bespreking plaats met deskundigen afkomstig uit een beperkt aantal NAVO-landen (waaronder Nederland) en de Internationale Staf van de NAVO. Hoewel ook hier een groot aantal kwesties inzake begrotingsplanning op de agenda stond, werd de meeste tijd besteed aan een bespreking van de Russische militaire begroting. Soortgelijk overleg tussen NAVO- en Russische experts had eerder plaatsgevonden in juni en oktober 1991. Van de Russische delegatie maakten dit maal onder meer deel uit [REDACTED]

Van Russische zijde werd het grote belang benadrukt van maximale openheid over en "transparantie" in de militaire budgetten voor de democratische controle op het begrotingsproces. Aangegeven werd dat men op dat gebied punt gaarne van de Westerse ervaringen zou willen leren. Men verwachtte op korte termijn nadere gegevens over de defensie-uitgaven in het jaar 1992 te kunnen verstrekken met gebruikmaking van het binnen de VN geldende classificatiesysteem. Men wees er in dit verband echter op dat met de opbouw van een eigen, Russische krijgsmacht amper een jaar geleden was aangevangen. Zowel de defensieplanning als de financiering van deze krijgsmacht vonden (en vinden nog steeds) plaats onder zeer moeilijke, politieke en economische omstandigheden, zo werd gesteld. Door de Russische functionarissen werden enige, opmerkelijk te noemen, nieuwe cijfers bekend gesteld over de defensie-uitgaven in de periode 1991-1993. Volgens de nieuwste Russische gegevens is er dit jaar geen sprake van een verdere, sterke verlaging van de totale defensie-uitgaven. In 1992 had naar hun zeggen nog een reductie plaatsgevonden met bijna 20% vergeleken met het Russische aandeel van de militaire uitgaven van de toenmalige Sovjet Unie in 1991. Ten opzichte van het totale Sovjet defensiebudget van dat jaar had de daling bijna 40% bedragen. Naar de mening van [REDACTED] waren de defensiebezuinigingen de afgelopen jaren echter te fors uitgevallen. In een aantal gevallen had het zelfs moeite gekost de militaire pensioenen te betalen. De Russische generaal wees erop dat het in de praktijk vrijwel onmogelijk was om de defensie-uitgaven in overeenstemming met de eisen die door de politici werden gesteld, aanzienlijk terug te brengen. Immers, tegelijkertijd moest de krijgsmacht zowel in omvang fors worden gereduceerd als ingrijpend worden geherstructureerd, hetgeen aanzienlijke extra-uitgaven vergde. In dit verband werd van Russische zijde nog eens de aandacht gevestigd op de hoge kosten verbonden aan de terugtrekking van Russische troepen uit het buitenland en het daarmee samenhangende huisvestingsprobleem voor grote groepen Russische (beroeps)militairen. Hoewel de uitgaven voor dit doel de afgelopen twee jaar met ruim 70% waren verhoogd, hadden nog steeds 240.000 militairen en hun families niet de beschikking over een woning en leefden zij in onder meer tenten en treinwagens. Volgens kolonel-generaal [REDACTED] worden de aanschaffingsuitgaven dit jaar met ruim 31% verhoogd. In persberichten was eerder melding gemaakt van een stabilisering of een stijging van de uitgaven in deze categorie met 10%. Onduidelijk was of ook het Russische parlement had ingestemd met dit nieuwe, veel grotere aanschaffingsbudget. Door Vorobyev werd dit wel [REDACTED]

gesuggereerd. In 1992 was nog sprake geweest van meer dan een halvering van de aanschaffingsuitgaven. Indien inderdaad de aanschaffingsuitgaven dit jaar met ruim 30% worden verhoogd, zal daartoe zeker druk op de politieke leiding zijn uitgeoefend door vertegenwoordigers van het militair-industriële complex. De Russische defensie-industrie was door de eerdere reducties in ernstige financiële moeilijkheden gekomen. Daardoor dreigden zich reeds op korte termijn bedrijfssluitingen op grote schaal alsmede massa-werkeloosheid voor te gaan doen. Overigens hadden zich volgens de Russische militairen ook problemen voorgedaan bij de toelevering van grondstoffen, halffabrikaten enz. vanuit andere voormalige Sovjet republieken. Men streefde ernaar de Russische afhankelijkheid van dergelijke leveranties te reduceren. Het aandeel van de militaire produktie in de totale produktie van de defensie-industrie bedroeg naar verluidt inmiddels nog zo'n 30%. Een paar jaar geleden was dit nog 50%. De nog steeds beoogde conversie van delen van de defensie-industrie naar civiele produktie zou volgens de Russische functionarissen in hoofdzaak uit de begroting worden gefinancierd. Daarnaast zouden ook de opbrengsten van de privatisering van bepaalde bedrijven/bedrijfsdelen, die zullen worden losgemaakt uit het militair-industriële complex, hiervoor worden aangewend. Daarbij werd overigens ook een Westerse betrokkenheid gewenst geacht. Van Russische zijde werd er nog eens voor gepleit, dat Westerse regeringen particuliere investeringen in te converteren Russische bedrijven gaan garanderen.

Tijdens de bespreking bleef onduidelijk op welke andere posten binnen het defensiebudget dit jaar wordt bezuinigd om de genoemde verhoging van de aanschaffingsuitgaven te financieren. De door [REDACTED] gemelde reducties van de exploitatiekosten en de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling (R & D) blijven dit jaar immers beperkt tot 7,5% resp. 3% (1992: -8% resp. -16%). De tijd voor een nadere bespreking van deze nieuwe cijfers, die in het algemeen op aanzienlijk lagere reducties wijzen dan in het verleden genoemd zijn, ontbrak helaas. Van beide zijden werd overigens een voortzetting van (separate) besprekingen over de begrotingsproblematiek tussen NAVO-experts en Russische defensie-vertegenwoordigers op prijs gesteld. Daarover zullen naar verwachting nog nadere afspraken worden gemaakt.

Van de M+OE-landen namen vooral de vertegenwoordigers van Hongarije, Tsjechië, Polen en de Oekraïne actief aan de discussies deel. Van Hongaarse zijde werd nog eens onderstreept, dat de economische crisis van de afgelopen jaren had noodzaakt tot forse bezuinigingen op de defensie-uitgaven. Daardoor was in feite defensieplanning voor de langere termijn vrijwel onmogelijk geworden, zo werd gesteld. Op ad-hoc basis werd jaarlijks beslist over de allocatie van de beschikbare, schaarse hulpbronnen. Een analyse van de internationale politieke situatie en de daarmee

samenhangende veiligheidsrisico's voor Hongarije speelde bij deze besluitvorming geen wezenlijke rol.

Sinds 1989 was het Hongaarse defensiebudget met reëel 40% verlaagd. In 1992 was nog maar 2,3% van het Bruto Nationaal Produkt (BNP) aan defensie besteed (1989:2,8%). De personeelssterkte van de Hongaarse krijgsmacht was in die periode teruggelopen van ruim 155.000 man tot 100.000 man, met name onder invloed van een vermindering van de duur van de dienstplicht. Momenteel werd nog geen 10% van het defensiebudget besteed aan de ontwikkeling en aanschaf van nieuw materieel. Volgens de Hongaarse woordvoerder waren ook de komende drie jaar geen belangrijke nieuwe aanschaffingsprogramma's gepland, hoewel in een groot aantal sectoren vervanging van verouderd materieel noodzakelijk zou worden. Verder werd erop gewezen dat momenteel veel Hongaarse officieren de dienst om financiële redenen verlaten teneinde een betrekking in de particuliere sector te aanvaarden. Van Russische zijde werd hierop gereageerd met de mededeling, dat door forse salarisverhogingen de uitstroom van officieren in Rusland inmiddels vrijwel tot staan was gebracht. Om politieke en financiële redenen werd, zo bleek tijdens de discussies, noch in Hongarije noch in Tsjechië een overgang naar een vrijwilligersleger wenselijk of mogelijk geacht.

De Tsjechische en Slowaakse woordvoerders wezen op de zeer bijzondere situatie waarmee in hun landen de defensie-autoriteiten werden geconfronteerd. Pas in januari dit jaar was met de opbouw van eigen strijdkrachten en een eigen militaire begroting aangevangen. De overdracht van uitrusting van de Tsjechoslowaakse krijgsmacht tussen de twee landen was nog niet afgerond. Van uitgewerkte regelingen voor planning en budgettering of een gedetailleerde veiligheidspolitieke (risico-) analyse was niet of nauwelijks sprake. Ditzelfde gold overigens voor de Baltische landen. Noch in Tsjechië noch in Slowakije zou de komende jaren veel ruimte zijn voor nieuwe aanschaffingsprogramma's. In Tsjechië zal de (militaire) personeelssterkte van de krijgsmacht de komende twee jaar met 40% tot 65.000 man worden teruggebracht. De helft van het militaire personeel zal in 1995 uit dienstplichtigen bestaan.

De Oekraïense woordvoerder onderstreepte dat men in zijn land evenmin ervaring had met de opbouw van een eigen krijgsmacht. Deze opbouw zou (daarom) zeker drie jaar in beslag nemen. De noodzakelijke reductie van de strijdkrachten op Oekraïens grondgebied die men van de voormalige Sovjet Unie had overgenomen, werd omschreven als een complex proces. Van Oekraïense zijde werd nogmaals gewezen op de problematiek van de strategische kernwapens op Oekraïens grondgebied. Het Oekraïense parlement was inmiddels begonnen met de procedures voor de ratificatie van het START-I verdrag, zo werd verklaard. In verband met de hoge kosten die verbonden zouden zijn aan de vernietiging van de nucleaire systemen in het kader van dit verdrag, werd Westerse steun noodzakelijk genoemd. Volgens de Oekraïense woordvoerder was een stabilisering van de economische situatie essentieel om in de toekomst de budgettering op defensiegebied te vergemakkelijken en de problemen in de militaire industrie de baas te kunnen.

Door een medewerker van de Internationale Staf werd een korte toelichting gegeven op de principes die aan de risico-analyse en "force planning" binnen de NAVO ten grondslag liggen. Bij de Russische delegatie bleek enige twijfel te bestaan of deze beginselen wel voldoende aan de nieuwe internationale politieke verhoudingen waren aangepast.

Verschillende NASR-partners (met name Polen, Hongarije en Rusland) onderstreepten in hun interventies het politieke belang van openheid over en "transparantie" in de defensiebudgetten. Door een vertegenwoordiger van de Internationale Staf van de NAVO werd meegedeeld, dat inmiddels tussen de NAVO

[REDACTED]

en de VN overleg was gestart om te komen tot harmonisering van de systemen voor categorisering van de militaire uitgaven. In dit verband wees de Hongaarse woordvoerder nog op de "trial exchange of defence planning information" in CVSE-kader, waaraan ook door Hongarije was deelgenomen en waarbij Nederland -zoals bekend- een rol van betekenis heeft gespeeld. Volgens Hongarije had deze "trial exchange" aangetoond dat het daarbij gehanteerde VN-classificatiemodel niet de vereiste resultaten had opgeleverd. De Defence Planning Questionnaire van de NAVO werd daarentegen als de geschikte basis voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijke "taal" op het gebied van de defensiebudgetten gezien. In de praktijk bleek hantering van het bestaande NAVO-classificatiesysteem echter in een aantal M+OE-landen nog op aanzienlijke praktische problemen te stuiten. In verschillende partner-landen ontbrak het aan de daarvoor noodzakelijke kennis en ervaring. In dat kader werd de NAVO opnieuw (onder meer door Slowakije en Polen) om steun verzocht, bijvoorbeeld door het verzorgen van opleidingen van financiële specialisten.

De bijeenkomsten [REDACTED]

[REDACTED] over de defensieplanning, begrotingsproblematiek en conversie zullen ook het komende jaar worden voortgezet. In dat kader zal eind september door het Economische Comité een vergadering worden gewijd aan een kosten-batenanalyse van wapenbeheersingsakkoorden.

[REDACTED]